

Ekonomisk utvärdering – ett exempel från Göteborgs stad

Ekonomiska utvärderingar jämför på ett tydligt och systematiskt sätt olika insatser kostnader och effekter och syftar till att stödja prioriteringar och beslut.

Detta faktablad visar hur en ekonomisk utvärdering kan användas som underlag för att prioritera hälsofrämjande och förebyggande insatser. Ingen särskild insats rekommenderas utan insatsen används endast som ett exempel på en ekonomisk utvärdering.

[Ekonomisk utvärdering av insatser i hälso- och sjukvården och socialtjänsten – en vägledning steg-för-steg](#)

[Kostnad och nytta av föräldraskapsstödet ABC](#)

Effekt av föräldraskapsstödet ABC

Göteborgs stad genomförde 2023 en pilotstudie för att se hur ekonomisk utvärdering kan användas för att beräkna lönsamheten av föräldraskapsstöd i ett nytt syfte – att motverka rekrytering av unga till kriminella gäng. Studien avgränsades till föräldraskapsstödet ABC (Alla barn i centrum).

Effekterna beräknades i form av minskade framtida kostnader för skola och socialtjänst.

Läges- och behovsanalys

Innan en ekonomisk utvärdering bör en behovsanalys genomföras. Syftet är att skapa en tydlig bild av nuläget och vad som behöver åtgärdas, vilket även underlättar valet av lämpliga indikatorer för att mäta effekter.

Följande frågor är centrala att besvara: Hur ser den aktuella situationen ut? Vilket problem ska åtgärdas? Vilket utfall strävar vi efter att uppnå? I Göteborgs stad identifierade man ett behov av att minska antalet unga som rekryteras till kriminella gäng.

Inventering av insatser

Inför den ekonomiska utvärderingen bör även en bred inventering av möjliga insatser genomföras för att möta det identifierade behovet.

I Göteborgs stad erbjuds flera olika program för föräldraskapsstöd. Eftersom föräldraskapsstödet ABC hade flest deltagare gav det bäst underlag till den ekonomiska analysmodellen. Dessutom är ABC ett universellt program – det erbjuds till alla föräldrar oavsett risknivå – vilket möjliggjorde data från hela befolkningen snarare än från specifika riskgrupper.

Steg för steg: Så gjordes den ekonomiska utvärderingen

Steg 1 och 2. Definiera och beskriv insatsen respektive jämförelsealternativet.

Syftet med de två första stegen är att lägga en solid grund för den ekonomiska utvärderingen genom att definiera vilken insats som ska utvärderas och vad den ska jämföras med. För att den ekonomiska utvärderingen ska göra nytta som beslutsunderlag bör valet av insats och jämförelsealternativ spegla ett konkret prioriteringsbeslut som beslutsfattare står inför.

En beskrivning av alternativen kan exempelvis innehålla omfattning, kvalitet och tidsram för genomförande av insatsen respektive jämförelsealternativet.

I Göteborgs stad stod man inför ett prioriteringsbeslut om ifall man skulle införa föräldraskapsstödet ABC för att minska rekrytering av unga till kriminella gäng eller fortsätta som vanligt.

Steg 3. Bestäm perspektiv och tidshorisont.

I detta steg bestäms vilket perspektiv, samhällsperspektiv eller budgetperspektiv, samt vilken tidshorisont som ska tillämpas i den ekonomiska utvärderingen.

I Göteborgs stad hade man ett budgetperspektiv på utvärderingen, och tidshorisonten för att beräkna kostnader och effekter var åtta år. En diskonteringsränta tillämpades för att justera värdet på den framtida nyttan och eventuella framtida kostnader. Detta förfarande grundas i att framtida nytta generellt skattas lägre än den som uppstår direkt samt justerar för framtida inflation.

Steg 4. Identifiera och kvantifiera kostnader.

I detta steg ska kostnader för den valda insatsen samt jämförelsealternativet identifieras och kvantifieras. I Göteborgs stad använde man kostnader för ABC för år 2022, vilket inkluderade samordning, utbildning, material och gruppledare. Under 2022 deltog 767 föräldrar i ABC, vilket gav en kostnad på 7 684 kronor per deltagande förälder.

Tabell 1. Uppskattade kostnader i kronor.

Område	Kostnader (2022)
Samordning	2 874 426 kronor
Utbildning	1 152 717 kronor
Material	335 290 kronor
Lön (gruppledare)	1 250 493 kronor
Overhead 5 %	280 646 kronor
Summa per förälder	7 684 kronor

Källa: Kostnad och nytta av föräldraskapsstödet ABC. Slutrapport 2024.

Steg 5. Identifiera och kvantifiera effekter.

I detta steg ska förväntade effekter av den valda insatsen och jämförelsealternativet kvantifieras. Det är ofta det mest utmanande steget i en ekonomisk utvärdering. Uppskattningen av genomsnittliga förväntade effekter ska göras på grupp-nivå, och ska baseras på bästa tillgängliga kunskap. Vetenskapliga underlag om effekter används när de finns.

Tabell 2. Uppskattade besparingar i kronor.

Område	Besparingar per barn
Skola	3 160 kronor
Socialtjänst	10 843 kronor
Summa	14 003 kronor

Källa: Kostnad och nytta av föräldraskapsstödet ABC. Slutrapport 2024. Nyttan avser besparingar inom åtta år efter det att deltagarnas barn fyllt 13 år.

I Göteborgs stad utarbetades en teoretisk modell där man med hjälp av tidigare forskning kopplade föräldrars deltagande i ABC till minskat utagerande beteende hos deras barn. Den förväntade minskningen av utagerande beteende förväntades leda till minskat behov av stöd i skolan och minskade insatser från socialtjänsten. Effekterna mäts som besparing i kronor eftersom det var en kostnadsintäktanalys som användes.

Steg 6. Ställ kostnader i relation till effekter.

Syftet med detta steg är att väga samman de kostnader och effekter som kvantifierats i steg 4 och 5 och ställa dem i relation till varandra.

Den ekonomiska utvärderingen i Göteborgs stad utgick från antal deltagande föräldrar (767) i ABC under 2022 och man antog att hälften av de berörda barnen var pojkar (384). Utvärderingen visade en kostnad på 7 684 kronor per förälder som deltog i ABC. Värdet på effekterna på utagerande beteende uppskattades till 14 003 kronor per barn. I Göteborgs stad blev därför slutsatsen att det sannolikt är ekonomiskt lönsamt för staden att tillhandahålla ABC som en förebyggande insats mot kriminalitet för pojkar. Den uppskattade ekonomiska besparingen under en 8-årsperiod antogs vara ungefär dubbelt så stor som kostnaden för att tillhandahålla ABC.

Ingen uppföljning har gjorts av de faktiska effekterna, eftersom syftet i Göteborgs stads fall var att bygga en teoretisk analysmodell för att göra ekonomiska utvärderingar av insatser mot rekrytering av unga till kriminalitet.

Steg 7. Beskriv osäkerheterna.

För att inte över- eller undervärdera effekten av en insats bör känslighetsanalyser göras. Det vill säga, kommer resultatet bli ett annat om förutsättningarna förändras, exempelvis om fler eller färre föräldrar tar del av ABC, eller om effekterna skiljer sig från de förväntade?

I de känslighetsanalyser som gjordes i Göteborgs stad var resultatet robust vid olika antaganden om kostnader och effekter. Om kostnaden per deltagare skulle öka med 1 000 kronor, från 7 684 kronor till 8 684 kronor, skulle effekten per barn ändå vara högre. Vissa effekter, till exempel för rättsväsende, hälsa och arbetsliv, ingick inte i modellen. Modellen inkluderade endast pojkar eftersom dataunderlaget för flickor var för litet. Därför går det inte att dra slutsatser om kostnader och effekter av ABC i syfte att motverka rekrytering av flickor till kriminalitet.

Rådet för styrning med kunskap styrs av en förordning (2015:155) och behandlar strategiskt viktiga frågor som bidrar till att rätt kunskap når fram till huvudmän samt profession inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. I rådet ingår tio myndigheter.

[Rådet för styrning med kunskap \(socialstyrelsen.se\)](https://socialstyrelsen.se/radet-for-styrning-med-kunskap)